

Za to vprašanje, da vse družbene organizacije svojih članov, ki delajo ustanovitve in dela šolske kuhinje pa s stalno pomočjo

Prizadevati si je, dijaško kuhinjo, ravno devati si je, da se to, izgradnji šol.

Mnenja smo, da se kuje prostora, lahko u socialističnih organizacij namene, tako da bi jih

Skrbeti je treba, da se osredotočimo na pomoči Care in materiala Rdečega križa pozovejo tudi družbene organizacije, ki bodo najbolje vedele za potrebe posameznih okrajev in njihovo zmogljivost, da prevzamejo ta material. V tem primeru je treba gledati, da se živila dodeljujejo samo okrajem, ki se obvežejo, da bodo hrano kar največ in kar najpravilneje uporabili preko šolskih kuhinj in podobnih ustanov za prehrano otrok.

Končno pa je na nas samih, da se borimo, da se vsa sredstva, ki so namenjena za delo šolske kuhinje, uporabijo za zdravo prehrano naših otrok, s čimer se bomo oddolžili našim otrokom in naši delovni družini.

linije, je treba pridobiti t uveljavile tudi preko ti vseh vprašanih glede te naloge z borbo, po-

vidijo tudi prostore za radnico in ostalo. Prizadevati, izpopolni v nadaljnji

te kuhinje, če primanjkuje celo prostori odborov uporabljajo v prvotne u.

Oprema v otroških vrtcih

Dr. Slava Lunaček

Po osvoboditvi je iz lastne iniciative družbenih organizacij in iz dejanskih potreb zrastle v naši republici lepo število otroških vrtcev. Higienska raven teh ustanov je nihala med visoko in nizko. Velik del investitorjev namreč pri adaptaciji starih stavb ni pritegnil k temu delu niti zdravnika niti arhitekta. Zato je razumljivo, da so se delale napake, ki bi se jim sicer lahko izognili. Še slabše je bilo z nabavljanjem opreme. Pri opremljanju teh ustanov investitorja niso vodili higieniški oziri, telesni razvoj predšolskega otroka, temveč okus posameznika ali določene skupine, možnost nabave, cena itd., le redkokdaj pa znanje. Tako ima del naših vrtcev opremo, ki higieniskim načelom ne ustreza niti po svoji zunanji obliki.

Na vprašanje, ki ga pogosto stavlja investitor, ali je zunanja oblika pohištva v vrtcu sploh važna, moramo odgovoriti samo pritrdilno. Lepa oblika opreme vzgaja pri otroku čut za lepoto linije, oblike, za skladnost barv. Oblikovanje teh čutov pa pomeni ustvarjati v človeku pravilen odnos do okolja, ki ga obdaja. Za isto ceno si človek lahko nabavi lep ali neokusen predmet, za isto vsoto lahko vnaša v svoj dom lepoto, toploto, prijetnost ali neskladnost, trdoto in hladnost. Delovnemu človeku je po napornem delu dom kraj odpočitka, kjer si obnavlja delovne sile. Zato moramo že pri predšolskem otroku težiti za tem, da mu v zgodnji mladosti vzgojimo smisel za ubrano, lepo in mirno okolje. Ko bo odrasel, ga bo ta čut vodil pri opremljanju lastnega doma, pri ustvarjanju takega okolja, ki bi bil protiutež hladni, a smo-

trni opremi njegovega poklicnega delovnega torišča. Lepo oblikovano pohištvo v vrtcih je torej vzgojno sredstvo, ki bi ga ne smeli podcenjevati.

Za nas zdravnike je seveda še mnogo važnejša ustreznost pohištva s higienskega stališča. Če premotrino potrebe vrtca po raznem pohištvu, moramo postaviti stol in mizo na prvo mesto. Čeprav je otrok v tem starostnem obdobju telesno zelo razgiban, čeprav malo miruje in sedi še najraje na podu, imamo vendar v vrtcu zaposlitve, posamezne ali skupinske, pri katerih stola in mize ne moremo pogrešati. Poudarjam, stol in miza, dva popolnoma ločena elementa, in ne vezan tip toge šolske klopi in mize. Ta preživeli, zastareli kos preteklosti so ponekod prinesli iz zaprašenega podstrešja in ga postavili v sredo razgibanega mladega življa, v sredino sodobnega nazornega načina dela. Človek obstane ob taki klopi, se zamisli in skuša dojeti miselnost ljudi, ki so postavili ta nestvor med najobčutljivejšo skupino naše mladine, ne da bi pomislili na obliko otrokovega dela v teh letih. Taka klop vklene otroka v neprirodni telesni položaj, ki ga preveč ovira v izdatnem gibanju, ga preveč izolira in s tem oropa pomoči sposobnejšega in spretnejšega sotovariša. Toga vezana klop ne prispeva k izoblikovanju socialnega čuta, ker onemogoča skupinsko delo, pri katerem se močnejši nauči pomagati slabejšemu, bistrejši manj nadarjenemu. Vezanih klopi tudi ne moremo svobodno premeščati v prostoru, ne moremo jih prenašati v prosto prirodo in ovirajo nam temeljito čiščenje prostora. Zato je osnovno in pedagoško načelo naših dni: toge klopi iz naših vrtcev, vanje pa stole in mize. Toda mnogi, ki so pri nabavi opreme sicer upoštevali to načelo, pogosto niso poznali higienskih zahtev, ki stolu in mizi jamčijo njiju neoporečnost. Iz tega neznanja je vzlic najboljši volji nujno zrasla v predšolskih ustanovah vrsta neustreznih stolov in miz, zlasti pa stolov.

Otrok sedi pravilno na stolu, če ima dve tretjini stegen na sedni deski, če se s hrbtom naslanja na celo naslanjalo in če ležé stopala po celi dolžini na tleh. Tako lahko sedi otrok le na stolu z določenimi izmerami. Stol mora biti tako visok, kot je dolga podgolen. Če je stol previsok, visijo noge v zraku, teža noge pritiska na krvne žile na stegnu zadaj za kolenom, zato nastopajo motnje v krvnem obtoku. Navadno pravimo v takem primeru, da človeku »noga zaspi«. Če je stol prenizek, otrok podvije noge nazaj pod stol ali pa jih iztegne naravnost predse, kar ga oboje hitro utruji. Sedna deska, ki mora biti spredaj lepo zaobljena, mora v širino meriti dve tretjini stegna. Če je preozka, otrok le težko sedi na njej. Če je pregloboka, se pa s hrbtom ne more opreti na naslanjalo in sedi le na robu stola. V tem primeru hrbtne mišice nimajo opore, se zato hitro utrudijo, popuste in hrbet se zaobli. Pri slabotnih otrocih lahko tak način sedenja z leti privede do napake v telesni držji, do okroglega hrbta. Da otrok lahko svobodno diha, da spodnji lok prsnega koša ne pritiska na trebušni predel, mora biti naslanjalo nagnjeno za kakih 13 do 16° nazaj. Nalahko v polkrogu oblikovano naslanjalo, ki se vanj dobro prilega hrbet, naj sega do spodnjega roba lopatice.

Miza ne sme imeti predala. Biti mora tako visoka, da sega otroku, če porine stol vsaj 10 cm pod sprednji rob mize, v višino komolcev naprej potisnjenih podlahti. Samo pri taki mizi otrok lahko opravlja svoje delo, ne da bi bil primoran dvigniti ramena (previsoka miza) ali se nagibati naprej (prenizka miza). Najbolje je, če je mizna deska ravna, štiriogлата, v izmeri 80 × 80 cm. Ali naj bodo stranice namizne deske popolnoma ravne in le vogali nalahko zaokroženi, da otroka varujejo poškodb, ali naj so stranice nalahko

zaokrožene, je še sporno. Nekateri se zavzemajo za lahko zaokrožene, ker so lepše in prijetnejše za oko, drugi za ravne, ki jih lahko bolje združujemo v eno samo veliko delovno ploskev. Izkušnja bo pokazala, za kaj naj se odločimo: ali za lepoto linije ali zgolj za praktičnost.

Iz navedenega sledi, da sta ustrezen stol in miza v določeni odvisnosti od otrokove telesne višine. Pregled nekaterih naših vrtec je pokazal, da se višina otrok v teh ustanovah giblje od 95 do 130 cm. Zato izdelujemo stole in mize za telesno višino 95 do 100 cm, 101 do 110 cm, 111 do 120 cm, 121 do 130 cm, skupno torej štiri različno visoke mize in stole za štiri različne telesne višine otrok. Da poenostavimo proizvodnjo tega pohištva, smo obdržali za dve različni telesni višini isto globino in širino sedeža, isto višino naslanjala in menjali le višino stola oziroma mize, kot kaže naslednja razpredelnica:

Mere pohištva za otroške vrtece

Za otroke s telesno višino	Miza		Stol					
	Višina	Mere mizne ploskve	Sedežna deska				Hrbtno naslanjalo	
			Višina	Globina	Širina	Nagib	Višina	Nagib
95—100 cm	43 cm	80 × 80 cm	27 cm	22 cm	31 cm	2 cm	23 cm	15—16°
101—110 cm	47 cm	80 × 80 cm	29 cm			2 cm		15—16°
111—120 cm	51 cm	80 × 80 cm	31 cm	24 cm	36 cm	2 cm	28 cm	15—16°
121—130 cm	55 cm	80 × 80 cm	34 cm			2 cm		15—16°

Stole in mize teh izmer smo v vrtcu praktično že preskusili. Pokazalo se je, da ustrezajo, vendar bomo z opazovanjem še nadaljevali.

Opozarjam, da je otrok z višino 95 do 100 cm v najmanjši skupini izredno malo, malo je tudi otrok z višino 120 do 130 cm v najstarejši skupini. Zato so ponekod v zamejstvu opremili vrtece le s pohištvom za telesno višino 101 do 110 cm in 111 do 120 cm. Vendar nam pa naše domače izkušnje govore, da bi kazalo opustiti le najmanjšo opremo za telesno višino 95 do 100 cm.

Koliko pohištva z določenimi izjemnimi merami naj nabavimo za posamezne starostne skupine 4 do 5 let, 5 do 6 let, 6 do 7 let, bomo lahko dokončno rekli šele, ko bomo zmerili otroke vseh vrtec v LR Sloveniji, kar se že dela. Na splošno bi lahko rekli, da prevladuje v najmlajši in srednji skupini telesna višina 101 do 110 cm, v starejši skupini 111 do 120 cm.

Da ne bi prišlo do zamenjave, da si otrok ne bi vzel k mizi prenizkega ali previsokega stolčka, zaznamujemo mize in stole z rimskimi številkami O, I, II, III. Še mnogo bolje je, če obarvamo mize in stole z barvami, ki jih otrok dobro prepozna in dojema, z izrazito rumeño, zeleno in rdečo barvo. Tako n. pr. stol in mizo za telesno višino 101 do 110 cm rdeče, za telesno višino 111 do 120 cm rumeno. Z barvami vnašamo v vrtec elemente, ki budi v otroku veselo, vedro razpoloženje. Zdi se mi, da smo v preteklosti v tem pogledu grešili. V pogledu barv razmeroma vse premalo razgibano je bilo okolje otroka v vrtcu. Bela barva pohištva, ki jo je le redko poživljalo zelenje in pestra

barva cvetic, je bila za otroka te starostne dobe vsekakor enolična. Ali bo naše novo oblikovano, barvno bogato pohištvo, doseglo svoj namen, je vprašanje, na katerega nam bodo odgovorili vzgojitelji po nekajletnih izkušnjah.

Komisija za predšolsko vzgojo pri Zvezi prijateljev mladine je namreč začela z akcijo, da se za otroški vrtec izdelajo načrti sodobnega pohištva, ki bi ustrezalo v likovnem, higienskem in pedagoškem pogledu. Centralni higienski zavod je postavil higienske osnove, ing. Niko Kralj je izdelal načrte, Tovarna Stol pa je izvedla zamisel. Pohištvo ne obsega samo stolov in miz, temveč vključuje omare, sestavljene iz posameznih elementov, ki jih poljubno in po potrebi sestavljamo. V omarah shranjujemo delovni material, učila, otroške izdelke, igrače itd. Stojalce za risanke, stojalo za tase, ki služijo otrokom pri južini, so nadaljnji kosi te opreme. S takim pohištvom lahko razdelimo dnevni prostor v manjše oddelke in ustvarimo koticke za igro in delo manjših skupin.

Pri opremljanju vrtca pa ne smemo posvečati skrb samo mizam in stolom, omaram, čeprav je prav to pohištvo najpomembnejše. Misliti moramo tudi na vse one naprave, ki bi lahko služile pri vzgajanju otroka k samostojnosti. Tako morajo biti igrače nameščene le na policah, ki niso višje od 100 do 120 cm in ne globokejše od 40 cm, da si jih otrok lahko vzame sam. Kljuge vrat bi morali namestiti v višino kakih 65 cm, prav tako električna stikala, umivalnike v višini 50 cm od tal. Garderobni obešalniki morajo biti v dosegu rok predšolskega otroka, torej visoki kvečjemu 100—120 cm.

Table, ki služijo samodejavnosti otroka, namestimo ob stenah v višini 61 cm, ali pa obdelamo steno tako, da stena sama služi temu namenu. Table obarvamo z nelesketajočo barvo v zelenih, oranžnih ali svetlosivih odtenkih, ki utrujajo oko neprimerno manj kakor črno obarvana tabla na ozadju svetlo obarvane stene. Prav tako dajemo prednost flanelografu, ki ima srebrnosivo barvo in služi vzgojiteljici kot pomagalo ali otrokom za pritrjevanje lastnih risarskih in drugih proizvodov.

Široka je problematika opreme otroškega vrtca, a tudi važna, ker od ustrezne opreme je do neke mere odvisna tudi kvaliteta dela in zdravje otroka. Zato bi moral investitor desetkrat premisliti, preden se odloči za nakup, vsekakor pa bi se pred naročilom moral posvetovati s strokovnjakom.